

Please note! This is a self-archived version of the original article.

Huom! Tämä on rinnakkaistalenne.

To cite this Article / Käytä viittauksessa alkuperäistä lähdettä:

Komonen, K., Karttunen, M. & Isosuo, T. (2021) Uraohjausta mallintamassa. Teoksessa Isosuo, T., Karttunen, M. & Komonen, K. (toim.) Hyvä, parempi, paras tulevaisuuden uraohjaus. Käytännön kokeilut ja suositukset. Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu, s. 6 - 13.

URL: <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-344-366-2>

URAOHJAUSTA MALLINTAMASSA

Katja Komonen, Miia Karttunen ja Tuula Isosuo

Suurin oivallus oli, että tulevaisuus tehdään tänään.
Tulevaisuutta ei voida ennustaa, mutta on hyvä tiedostaa,
että tämän päivän valinnat ovat tulevaisuutta.
Tämän ajatuksen pohjalta nyt luon uraani.

Ohjaus tulevaisuuden työhön -hankkeen pilottiin osallistunut
YAMK-opiskelija Turun ammattikorkeakoulusta

Tulevaisuusorientoitunut uraohjaus ja uraohjauksellinen pedagogiikka vahvistavat korkeakouluopiskelijoiden resilienssin, toimijuuden sekä osaamisidentiteetin rakentumista, heidän opintojensa etenemistä sekä kiinnittymistään työelämään tai jatko-opintoihin. Uraohjauksen vahvistaminen, sujuvoittaminen, systematisointi ja laatutyö ovat olleet *Ohjaus tulevaisuuden työhön* -hankkeen (OTT-hanke) kehittämistyön kohteina. Euroopan sosiaalirahaston (ESR) ja Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskuksen rahoittama hanke on toteutunut Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulun (Xamk), Haaga-Helia ammattikorkeakoulun,

Hämeen ammattikorkeakoulun (HAMK), Tampereen ammattikorkeakoulun (TAMK), Turun ammattikorkeakoulun ja Centria-ammattikorkeakoulun kaksivuotisena yhteistyönä syyskuusta 2019 elokuuhun 2021.

Yhteistyönä on kehitetty ja mallinnettu korkeakoulujen tulevaisuusorientoitunutta uraohjausta, uraohjauksellista pedagogiikkaa ja henkilöstön ohjausosaamista sekä vahvistettu valtakunnallisesti tietoisuutta tulevaisuuden osaamisista ja niihin liittyvästä ohjaus- ja opetustyöstä. (Ohjaus tulevaisuuden työhön 2021.)

OHJAUS

TULEVAISUUDEN TYÖHÖN

bit.ly/uraohjaus2021
bit.ly/OTyohon

Tässä kokoomateoksessa julkaisemme kirjoituksia hankkeen kaikilta osatoteuttajilta. Artikkelit jakautuvat kolmeen osioon ja esittelevät hankkeen toteuttamia selvitystöitä, uraohjausmallien kehittämisen ja pilotoinnin kuvauksia ja mallinnuksia sekä korkeakoulujen tulevaisuusorientoituneen uraohjauksen hyviä käytänteitä. Käsillä oleva kokoelma on jatkoa maaliskuussa 2021 ilmestyneelle julkaisulle *Hyvä, parempi, paras tulevaisuuden uraohjaus. Lähtökohdat ja uraohjauskoulutus* (Isosuo & Karttunen 2021), joka keskittyi taustoittamaan tulevaisuusorientoituneen uraohjauksen käsitettä, kokoamaan aihepiiriä käsittelevää tutkimusta ja hanketyötä sekä kuvaamaan, miten rakennettiin ja toteutettiin uraohjauskoulutus ammattikorkeakoulujen opetus- ja ohjaushenkilöstölle.

SELVITYKSET

Tämä kokoelma käynnistyy Selvitykset-osiolla, jonka ensimmäisessä artikkelissa pohditaan ammattikorkeakoulujen opetus- ja ohjaushenkilöstön orientoitumista tulevaisuuden työhön ja tulevaisuussuuntautuneeseen uraohjaukseen. Artikkelin nostaa esille myös opetus- ja ohjaushenkilöstön osaamisen kehittämisen tarpeita, mikä onkin osuvaa, kun artikkelin ovat kirjoittaneet Haaga-Helian, Hämeen ja Tampereen ammattikorkeakoulujen ammatillisten opettajakorkeakoulujen toimijat. Artikkelissa esitellään hankkeessa mukana olevien ammattikorkeakoulujen opetus- ja ohjaushenkilöstölle suunnatun kyselyn toteuttamista ja keskeisiä tuloksia. **Päivi-Katriina Juutilainen, Mia Lahtela, Pirjo Aura, Nina Mäkelä, Outi Rantanen, Leena Nikander ja Heikki Hannula** tarkastelevat selvityksen tuloksia yhdeksän tulevaisuusorientoituneen uraohjauksen teeman kautta. Teemoja ovat 1) tulevaisuusorientaatio, 2) koulutusväylät ja -polut opiskelijoille, 3) säädökset ja ohjeet, 4) ohjaus- ja tukipalvelut, 5) verkostoituminen ja yhteistyö, 6) opiskelijan ohjaaminen, 7) opiskelijan osaamisen arviointi, 8) uraohjaus ja 9) digitaalisuus ohjauksessa.

Selvitykset-osion toinen artikkeli käsittelee OTT-hankkeen Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulun Xamkin osahankkeessa toteutettua selvitys- ja skenaariotyötä tekoälyn mahdollisuuksista ohjaustyössä ja sen kehittämisessä. **Stina Westman ja Milja Manninen** kuvaavat, miten tekoälyvusteisten ratkaisujen avulla voidaan vastata tulevaisuuden uraohjauksen tarpeisiin osana korkeakoulutusta. Artikkelin sisältää myös suosituksia kestävästä tekoälystä ohjauksessa.

PILOTIT JA MALLINNUKSET

Kokoelman Pilotit & mallinnukset -osion avaa **Leena Nikanderin, Heikki Hannulan ja Outi Rantasen** artikkeli, jossa tarkastellaan uraohjauksen lisääntyneen merkitystä ammattikorkeakoulujen toiminnassa ja OTT-hankkeen yhteiskehittämisprosessin mahdollistamaa perehtymistä hankkeeseen osallistuneiden ammattikorkeakoulujen ohjauksen rakenteisiin ja käytäntöihin. Kirjoittajat kytkevät Michael Tomlinsonin vuonna 2017 esitelämän työllistymispääomamallin hankkeessa tehtyyn kehittämistyöhön ja jäsentävät mallin avulla uraohjauksen käsitettä sekä pohtivat mallin hyödyntämistä ammattikorkeakoulujen tulevaisuussuuntautuneessa uraohjauksessa.

Kuudessa ammattikorkeakoulussa toteutettiin tulevaisuussuuntautuneen uraohjauksen kehittämisspiloteja, joissa tartuttiin uraohjaukseen monipuolisesti uudistamalla niin ohjaustoiminnan rakenteita ja prosesseja, työelämäpedagogiikkaa ja työelämäyhteistyön muotoja kuin opetussuunnitelmaan kuuluvia opintojaksojakain. Pilotoinnista saadut kokemukset ovat rohkaisevia. Opiskelijoiden tulevaisuusosaaminen ja osaamisidentiteetti ovat kokeilujen aikana vahvistuneet. Erityisesti työelämässä tarvittavat geneeriset valmiudet, kuten resilienssi, ongelmanratkaisu ja itseohjautuvuus ovat parantuneet. Saadut kokemukset osoittavat siten,

että opintoihin ja alaan kiinnittymistä samoin kuin tulevaisuuden työelämään suuntautumista voidaan tukea aktiivisella ja kohdennetulla ohjauksella läpi opintojen.

Pilottien suunnittelun, toteutuksen ja arvioinnin kuvaamisen ohella Pilotit & mallinnukset -osion artikkeleissa avautuu mielenkiintoinen näkymä ammattikorkeakoulujen pedagogiseen kehittämistyöhön. Yhteistoiminnallinen kehittäminen, palvelumuotoilu ja erilaiset osallistavat kehittämismenetelmät työpajoineen ja hackathoneineen ovat siivittäneet kehittämistyötä eteenpäin ja sitouttaneet laajan toimijaverkoston muutoksen edistämiseen. Tulevaisuusorientoituneen uraohjauksen kehittäminen ei koske vain pilotteihin osallistuneita hanketoimijoita, opettajia ja opiskelijoita tai erillisiä ura- tai opinto-ohjaajia vaan edellyttää koko oppilaitoksen henkilöstön sitoutumista ja toimintakulttuurin muutosta. Vaikka uraohjausta tuleekin kirjoittajien mukaan edelleen sanoittaa ja tehdä näkyväksi ohjausmalleilla ja -prosesseilla, se on samalla myös arkipäivän pieniä tekoja opetuksessa ja opiskelijoiden kanssa käydyissä keskusteluissa. Uraohjaus kuuluu siten kaikille.

Centria-ammattikorkeakoulun pilotti kohdentui digitaaliseen pikamentorointiin. Mentoroinnilla voidaan paitsi tukea opiskelijan oppimista ja ammatillista kehittymistä myös edistää työelämäyhteyksien rakentamista ja verkostoitumista jo opintojen aikana. Digitaalinen pikamentorointi pyrkii tuomaan aktorit ja mentorit lähemmäs toisiaan ajasta ja paikasta riippumatta hyödyntämällä sosiaalisesta mediasta tuttuja toimintamalleja. **Hanna Lahnalampi, Jari Isohanni** ja **Leena Toivanen** kuvaavat artikkelissaan digitaalisen pikamentoroinnin suunnittelua ja pilotointia uudenaikaisena oppilaitos-yritysyhteistyön muotona. Mentoreina ovat toimineet työelämän edustajat, ja aktoreiksi pilottivaiheessa valikoituivat tieto- ja viestintäteknikan sekä liiketalouden opiskelijat.

Turun ammattikorkeakoulussa pilotointia on tehty sekä AMK- että YAMK-tutkinnoissa. Pilotoinneissa korostuu tarve tukea opiskelijoiden tulevaisuuteen suuntautunutta urasuunnittelua monialaisella työskentelyllä ja verkostoitumisella eri alojen opiskelijoiden kanssa. AMK-tutkinnoissa pilotoitiin uraohjauksellista pedagogiikkaa hyödyntävä monialainen uraohjauksen opintokokonaisuus. **Liisa Kosonen-Karesto, Jani Pihlajamaa** ja **Kaarina Rajala** tarkastelevat artikkelissaan Tulevaisuuden osaaja -opintojakson suunnittelua ja toteutusta. Sosionomi-, sairaanhoitaja- ja journalismikoulutusten opiskelijoille suunnattu opintojakso toteutettiin verkossa. Lähtökohtana oli, että opiskelijat saavat erilaisia ja uusia välineitä oman osaamisensa

tunnistamiseen ja ammatillisten valmiuksiensa suunnitteluun muuttuvissa opiskelu- ja työympäristöissä.

Turun ammattikorkeakoulun YAMK-pilotissa vahvistettiin opiskelijoiden tulevaisuusosaamista. **Anne Rouhelo** ja **Jani Pihlajamaa** tarkastelevat artikkelissaan kaikille YAMK-opiskelijoille avoimen Tulevaisuuden toimintaympäristöt -opintojakson suunnittelua ja toteutusta. Opintojakso painottui toimintaympäristön muutosten analysointiin ja tulevaisuuden ennakointiin. YAMK-koulutuksen profiliin mukaisesti tavoitteena oli antaa opiskelijalle kehittämisvalmiuksia oman työorganisaationsa toimintojen uudistamiseen.

Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulussa pilotointi kohdentui TKI-toiminnan kehittämiseen uudenaikaisena oppimis- ja uraohjausympäristönä. **Katja Komonen** ja **Sari Miettinen** kuvaavat artikkelissaan Juvenia Akatemia -mallin suunnittelua ja toteuttamista yhteisöpedagogikoulutuksessa. Juvenia Akatemiassa opiskelija opiskelee lukukauden kerrallaan opetussuunnitelmaansa kuuluvia opintoja osallistumalla ammattikorkeakoulun TKI-toimintaan. Aidoissa työelämäympäristöissä opiskelijalla on mahdollisuus suuntautua itseään kiinnostaviin työympäristöihin jo opiskeluaikana ja saada siten vahvistusta ja ohjausta uratavoitteisiinsa.

Haaga-Helia ammattikorkeakoulun pilotissa luotiin ja testattiin koko ammattikorkeakoulun yhtenäistä ohjausmallia. **Elina Iloranta** ja **Katariina Kainu** tarkastelevat kehittämistyön etenemistä ja testausta liiketalouden ja tietojenkäsittelyn koulutusohjelmissä. Artikkelin nostaa esille yhteistoiminnallisen kehittämisen merkityksen koko oppilaitoksen ohjaustoiminnan uudistamisessa. Kehittämistyössä saatiin rakennettua uusi ohjausmalli, jossa on yhtenäinen Haaga-Helian koulutus uudistusta tukeva ohjauksen roolitus sekä opiskelijaa entistä paremmin ohjaava ja tukeva orientointimalli ja ohjauksen opintojakso.

Tampereen ammattikorkeakoulun pilotissa kehitettiin uraohjausmallia tekniikan koulutusaloilla. **Heikki Yli-Rämi** ja **Outi Rantanen** luotaavat artikkelissaan kehittämistyön etenemistä opiskelijoiden kokemuksiin ja tarpeisiin nojaavana, kokeiluja sisältävänä prosessina. Kehittämisprosessin tuloksena rakentui

malli, jossa opiskelijoille tarjottavaa ohjausta on täydennetty koko koulutusyksikön opinto-ohjaajan ja tutkinto-ohjelmien opettajatuutoreiden antaman ohjauksen lisäksi tutkinto-ohjelmien uraohjaajien palveluilla. Uraohjaajan tehtävänä on erityisesti tukea ammatillisen identiteetin rakentumista sekä työelämään tai jatko-opintoihin kiinnittymistä.

Hämeen ammattikorkeakoulun pilotissa syvennyttiin muotoilun koulutuksen opiskelijoiden uraohjauksen kehittämiseen. **Leena Nikander, Heikki Hannula ja Aija Lundahl** kuvaavat artikkelissaan Uramuotoilu-pilotin suunnittelua ja toteutusta. Pilotissa on kyse kaikille muotoilun koulutuksen opiskelijoille suunnatusta opintokokonaisuudesta, jossa uraohjaus on teemoiteltu eri vuosille syvenevän asiantuntijuuden mukaisesti. Työelämän asiantuntijoita ja toiminnallisuutta hyödyntävä opintokokonaisuus tukee opiskelijoiden tulevaisuuteen suuntautumista.

SUOSITUKSET

Kokoelman Suositukset-osio koostuu hankkeen työpajoissa kootuista näkemyksistä ja suosituksista sekä tulevaa ennakoivista pohdinnoista, millaista tulevaisuusorientoitunutta uraohjausta korkeakouluissa voitaisiin toteuttaa.

Katja Komosen, Tuula Isosuo ja Miia Karttusen Hyvän ohjauksen elementtejä -artikkelissa kuuluu OTT-hanketoimijoiden ja ohjausryhmän jäsenten omaääninen näkemys tulevaisuussuuntautuneen uraohjauksen ominaispiirteistä. Kirjoittajat ovat koonneet artikkelin ammattikorkeakoulujen opetussuunnitelmatyön kehittämistä, uraohjauksen palveluita sekä uraohjauksen menetelmiä ja välineitä pohtineen työpajatyöskentelyn tuloksista. **Leena Nikanderin** ja **Outi Rantasen** Suosituksia uraohjauksen toteuttamiseen -kokoaa hanketoimijoiden suosittelemia tapoja uraohjauksen toteuttamiseen.

Julkaisun päätösluvussa OTT-hankkeen ohjausryhmän puheenjohtaja **Leena Penttinen** pohtii korkeakouluopiskelijoiden uraohjausta tulevaisuudessa ja OTT-hankkeen tulokulmia tähän kehittämistyöhön. Penttinen luotaa hankkeessa tehtyä kehittämistyötä niin opiskelijan, ohjaajan kuin korkeakoulun rakenteidenkin näkökulmasta.

Lämmin kiitos teille kaikille, jotka olette mahdollistaneet Ohjaus tulevaisuuden työhön -hanketyöskentelyn resurssit ja puitteet kotiorganisaatioissa, tehneet työtä hankkeen varsinaisina työntekijöinä, osallistuneet ohjausryhmän jäseninä, olleet mukana hankkeen toteuttamisessa pilottiopintojaksoissa, koulutuksissa, työpajoissa ja tapahtumissa, kutsuneet OTT-laisia yhteisiin tapaamisiin ja verkostoihin, antaneet hanketyöllemme inspiraatiota aiemmissa tutkimuksissa ja kehittämishankkeissa sekä seuranneet ja tsempanneet hankkeemme etenemistä. Erityiskiitos kaikille tämän kokoelman kirjoittamiseen, kommentointiin, viimeistelyyn, julkaisuun ja lukijoille välittämiseen osallistuneille.

Me Ohjaus tulevaisuuden työhön -hankkeen toimijat toivomme, että sekä tämän kokoomateoksen artikkelit, muut hankejulkaisumme että hankkeen verkkosivuille kootut aineistot, mallinnukset ja suositukset tarjoavat korkeakoulujen uraohjaustoimijoille hyödyllisiä tietoja ja työkaluja oman toimintansa kehittämiseen.

Tehdään yhdessä hyvää, parempaa, parasta tulevaisuuden uraohjausta!

LÄHTEET

Isosuo, T. & Karttunen, M. (toim.) 2021. Hyvä, parempi, paras tulevaisuuden uraohjaus. Lähtökohtia ja uraohjauskoulutus. Xamk Kehittää 142. Mikkeli: Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu. PDF-dokumentti. Saatavissa: <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-344-323-5> [viitattu 27.4.2021].

Ohjaus tulevaisuuden työhön. 2021. Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://www.xamk.fi/tutkimus-ja-kehitys/ohjaus-tulevaisuuden-tyohon-the-student-s-counseling-for-the-work-of-the-future/> [viitattu 10.1.2021].